

Nolako egitura politikoa?

ipar Euskal Herriaren garapenerako eta antolakuntzarako eskema onartu zuen joan zen urteko martxoan Garapen Kontseiluak. Ondorengo hilabeteetan oniritzia eman zioten eskemari Hautetsien Kontseiluak, Pirinio Atlantiarretako Departamentuak eta, joan den abenduan, Lionel Jospin buru duen CIATek (Lurralde Antolakuntzarako Ministerioarteko Kontseilua).

Ipar Euskal Herriaren garapena helburu duen plangintza estrategiko hau nork eta nola bideratu da orain arazoa, egitura politiko-administratiborik ez baitu Euskal Herriak Frantziako Estatuan. Ipar Euskal Herriari egitura berria ematea baitezpadakoa dela irizten diote batzuek —eta ez abertzaleek bakarrik—, baina orainarte bezala Biarnoari lotutako departamentuan segitzea defendatzen dute beste batzuek.

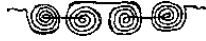
Batzuren eta besteren iritzien bila jo du *Jakin*-ek. Hiruna galdera egin diegu zortzi laguni. Lauk erantzuna igorri digute, baina beste lauren arraposturik ez zaigu heldu. Honako lau hauek erantzun digute: Jakes Abeberri, Euskal Batasuneko kidea eta datorren martxoko hauteskundeetan Abertzaleen Batasuneko zerrendaburua; Patxi Noblia, Garapen Kontseiluko zuzendaritzako kide izana eta Soko kooperatibako arduraduna; Txomin Peillen, euskaltzaina eta Eusko Alkartasunako kidea; eta Jakes Sarraillet, EMA alderdiko zuzendaritzako kidea.

Beste lau hauek huts egin digute: Max Brisson, RPRko kidea eta Akitaniako kontseilaria; Mixel Intxauspe, RPRko kidea, Frantziako Asanblea Nazionaleko diputatua eta Depar-

tamentuko kontseilaria; Jean-Jacques Lasserre, Force Democrate-eko kidea, Akitaniako Erregio Kontseiluko lehendakariordea, Departamentuko Kontseilu Nagusiko lehendakaria-ordea eta Bidaxuneko auzapeza; eta Frantxoa Maitia, Alderdi Sozialistaren Ipar Euskal Herriko idazkari nagusia eta Izpurako alkatea.

Egin dizkiegun hiru galderak datoz ondoren:

- 1.- Garapen Kontseiluak eta Hautetsien Kontseiluak Lur Antolakuntzaren alorrean proposamenak egin eta hainbat erabaki hartu dituzte. Baina nola gauzatuko dira erabaki hauek? Nork zer bideratu behar du?
- 2.- Zein litzateke zure iritziz Ipar Euskal Herriaren egitura politiko-administratibo egokiena? Euskal departamentua? Beste era bateko instituzioa?
- 3.- Zein eratako harremanak izan beharko lituzte Ipar Euskal Herriak inguruko lurraldeekin: Euskal Autonomi Elkartea, Nafarroa eta Akitaniarekin?

Jakes Abeberri

- 1.- Iparralderako garapen eta antolakuntza eskema berrehundik gora ekintzaile sozio-kulturalek landu dute bi urte inguruan zehar. Ondoren, aldaketa txiki batzuekin, Hautetsien Kontseiluak onartu du 1997ko martxoan. Hautetsien Kontseilu hau ez da sufragio unibertsal zuzenaren bitartez sortua, baizik eta Iparraldeko udalek izendatutako ordezkariez osatua, eta hauei gehitzen zaizkie, eskubidezko kide gisa, kontseilari nagusi, erregio kontseilari eta parlamentari guztiak; hauek guztiek, honela, pisu erabakigarria dute Hautetsien Kontseiluaren funtzionamenduan.

Hautetsien Kontseiluak ez du batere diru iturri propio-rik eta funtsean Pirinio Atlantiarretako Kontseilu Nagusiko dirulaguntzekin funtzionatzen du.

Pirinio Atlantiarretako Kontseilu Nagusiak 1997ko urriaren 3an onartu du antolakuntza eskema, atze-oihal gisa Euskal Herria departamentuaren sortzea zuen eztabaida luze baten ondoren. Akitaniako Erregio Kontseiluak antolakuntza eskema hau 1998ko urtarrilean onartu beharko luke bere aldetik. Era berean, Lionel Jospin lehen ministroa buru duen Lurralde Antolakuntzarako Ministerioarteko Kontseiluak (*Conseil Interministériel d'Aménagement du Territoire*, CIAT), abenduaren 15ean, eskema hau berretsi du eta berau lantzeko prozedurak eta finantzabideak finkatu, «Plan Région» kontratuaren markoaren barruan.

Erantzun hau idazteko unean, abenduaren 9an, ez daki-gu eskema hau bere osotasunean gauzatuko den epe jakin batean, edo eskemaren ardatz nagusietako batzuk baino ez diren gauzatuko. Nortasunaren alderdia kontuan hartuko ote den oso kezkatua dago euskal mugimendu kulturala, hala nola, batez ere: barnealdean lau ikastolaren eraikitzea eta Euskararen Kontseilua.

- 2.- Jakin behar da Iparraldea, oraingoz, izaera politiko-administratiborik gabeko kontzeptu kultural-sentimentala baino ez

dela. Nafarroa Beherea eta Lapurdi barruti administratibo bateko parte dira, Baionako hautes-barrutikoa, eta Zuberoa Olorongo barrutiko zatia da.

Frantziako Errepublikaren administrazioak lurralde kolektibitate hauetan du oinarria: udala, departamentua, erregioa eta Estatu. Sufragio unibertsalez hautaturiko asanblea eta exekutiboek kudeatzen dituzten egitura hauek bakarrik bildu ditzakete zergak eta administratu eskumenak, hauen banaketa 1982ko deszentralizazio legeek definitzen dutelarik. Iparraldearentzat gakoa, bere baitan existituko badu, lurralde kolektibitate horietako bat bilakatzean datza. Horra zergatik gaur egunera ondoen egokitua dagoen aldarrikapena «Euskal Herria departamentua» den. Gainera, Baionako Hitzarmen berriari esker, Estatu espainoleko entitate politiko-administratiboekin hitzarmenak egiteko ahalmena dute aurrerantzean mugako lurralde kolektibitate guztiek, norik bere eskumenen arabera. Euskal Herria departamentuak, beraz, Bidasoaz gaindi politika *vasco-basque* bat egiteko benetako ahalmena ere izango luke.

Noski, abertzale batentzat, Euskal Herria departamentua gutxieneko aldarrikapena da, Iparraldeari doi-doi existitza ahalbidetzen dio, eta Hegoaldearen gisako autonomi estatutu bat askoz gehiago litzateke. Tamalez, Errepublika frantsesak ez du onartzen era honetako egiturarik *gauza publikoan*, eta Konstituzio frantsesa aldatu egin beharko litzateke, Iparralderako estatutu espezifiko bat lortzekotan. Azkenik, kontzientzia abertzalea Iparraldean oraindik oso minoritarioa da baina goraka doa, eta aldi berean, auzapezen gehiengo handi bat eta iritzi inkesta bat Euskal Herria departamentuaren alde agertu dira.

- 3.- Euskadiko eta Nafarroako autonomiekin aurrez aurre, Euskal Herria departamentuak Baionako Hitzarmenaren markoan gauzatu dezake mugaz haraindiko jarduna, gorago aipatu dudan bezala. Jardun hau zabalago gauzatuko beharko litzateke Europaren eraikuntzaren barnean, euskal herritarron etorkizun bateratuari begira armonizazio aukera gero eta handiagoak eskainiko baititu Europaren eraikuntzak. Alabaina, Euskal Herria departamentuaren markoaren barruan, Akitania erregioko parte izango gara oraindik, eta legeak aurreikusten

du eskumen partekatuak izango ditugula. Abertzaleok ere ez dugu baztertzen, haatik, Asanblea erregionalaren gunean bertan parte hartzea, izan ere, datorren martxoaren 15eko hauteskundeetan Abertzaleen Batasuneko zerrendaburu izateko ohorea izango baitut neronek. ♪

[Erredakzioan euskaratua]

Patxi Noblia

1.- Garapen Kontseiluak asmatu eta landu du plan orokor bat Iparraldearentzat. Plan hori zazpi alor nagusitan sartzen da: azpiegiturak, formakuntza, euskara eta kulturako beharrak, etxebizitza eta eguneroko bizia, ekonomia, ingurumena eta mugaz gaineko harremanak.

104 proposamen finkatuak izan dira gai horiei buruz eta, 1996ko urrian, ofizialki onartuak biltzar nagusi baten bidez. Gero Euskal Herriko Hautetsien Kontseiluak gehienak atxiki ditu (zortzi bat baztertuz eta lau pixka bat aldatuz). Proiektuaren alde, 1997ko martxoan bozkatu zuten. Proposamen horiek guztiak onartuak izan dira, gutienik printzipioz, 1997ko urrian, Paueko Departamentuko Kontseiluan. Bide luze hori bukatzeko, Parisko Gobernuak Planaren laurden bati onarpena, osoa edo zatikatua, eman dio abenduaren 15ean; beste laurden bat aipatua izan da, erreferentzia bezala, baina medioak eskaini gabe, eta erdi bat ahaztua egon da.

Bestaldetik, ikusi behar da proposamen horietan badirela zati zenbaitzuk azkar eta erraz egiten ahalko direnak (bi edo hiru urtetan) eta bertze batzuk egiten ahalko direnak hemen-dik hamar edo hamabost urtera.

Horregatik erantzuna emaitako ez da batere erraza, zenbat jende eta instituzio partaide direlarik ikusiz. Bizkitartean aipatzen ahal da printzipio batzuk finkatuak izan direla eta zenbaitzuk hitzez onartuak.

Egiaz, paper eta hitz horien guztien ondotik errealitatean ikustea beste urrats bat da eta, dudarik gabe, benetako ondorioak ikusiko dira erakusten badugu, herri bezala, eguneroko eta egiazko nahia.

2.- Horri buruz ene iritzia argi eta simple: herri bakoitzarentzat aberri bat, hautatzen duen egiturarekin. Baina gaurkoan non da eta zer da herriaren nahia? Zorigaitzez ikusten da Euskal Herriko asmoak aski poliki mugitzen direla, bereziki hainbeste lokarrien tartean bizi behar denean.

Iparraldean gutienik berrehun urte beharrezkoak izan dira, hezurretaraino frantsesteko. Euskal asmoak agertzen ari dira azkeneko 30 urteetan, baina ber denboran noraino erori den gure euskara...

Gaurkoan orokorki, beste zinezko urrats bat emateko, ez dugu euskal departamentutik kanpo bertze aukerarik: gaur alkate gehienak horren alde ofizialki agertu dira, berrikitan ematen du baserriarren bi sindikatuak horri buruz bakea egin dutela, helburu hori bultzatzeko.

Euskara, kultura, mediak, ekonomia, unibertsitatea, bestaldeko harremanak... ez da beste tresnarik alor horiek guztiak azkartzeko, euskal departamentutik kanpo.

Agian egitura hori ez da egokiena, baina ez dugu beste aukerarik. 30 urte beharrezkoak izan dira xede hori zabaltzeko Iparraldean, eta lortzeko gehienek babesa. Egin dezagun hori. Lehen aldikotz Iparraldeak nortasun bat, lurralde bezala, lortuko du. Gero ikusiko, nola urrunago joan beharko den, aztertuz ere nola Hegoaldean, Nafarroa barne, orekatuko diren indarrak eta asmoak.

3.- Eguneroko politika, bizia eta ekintzak ez dira egiten amets batean edo bi lagun artean bezala. Egiazko eta barneko kontraesanekin bizi behar da, gure zatiketarekin. Parisko eta Madrilgo kideak eta interesak gure herrian sartuak dira. Horregatik gaurko harremanak Ipar eta Hego Euskadiren artean aski pobre eta azalezkoak dira. Zertan dira gaurkoan harremanak eta ikusmoldeak Nafarroaren eta Euskal Autonomi Erkidegoaren artean? Mugak ez dira berdinak, baina...

Gure gaurko miserian, aberri bezala ikusiz, gutarteko zubi tiki edo handi guztiak onartzekoak dira. Agian denen

eta egiazko nahiarekin laster bidexka estu horiek zabalduko dira.

Bistan da benetako giltzak, alor honetan ere bai, Hegoaldean direla eta dudarik gabe askoz fiteago aitzinatuko garela gure harremanetan egiazko konponbide bat lortzen bada euskal indarren artean. Baina horretan ere berriz amestetan erori behar? ♣

Txomin Peillen

1.- Iparraldeko Garapen Kontseilukoa naiz. Hasieratik egiturei buruzko politika ikerketak ezinezko genituela adierazi ziguten: ez genituen ez Euskal Herriaren lurraldetasuna, ez euskararen legezkatzea, aipatu behar. Euskal Herriaren Antolakuntza eta garapen eskema aurkeztu zigutenean txuri bozkatu nuen. Honelako ezkertiar abertzale eta aparatu gizon burutxuri batek kexuarekin galdetu zidan ea zergatik boto txuria eman nuen. Demokraziaren ikuspegi bitxia, besteen botoa ez onartzea. Nire bozka izan zen susmo txarrezkoa: ez genekielako, eta alferrean galdetu nuelako, orduan, egitasmoa zenbat kostako zen, nork eramango zuen aplikapena.

Bozkatu zenean ez ziguten esan dirurik bazenez, gehienetan egitasmo konkreturik ez eta zenbakirik batere ez zen eman orduan. Ez genekien, ordea, eskuineko Lammassoure ministroak gure egitasmoa hain gaizki defendituko zuenik, nola CIAT Ministerio Arteko Lurralde Antolakuntza batzorde horrengandik ezezko gorria hartzeraino.

Orain ezkerrean boterean dago eta eskema CIATaren aurretik, aurrekontu eta guzti, 1997ko abenduan iragan da. Nicole Péry gure diputatuak berriki esan digu nola ibili den ministerio batetik bestera euskal dossierraren eskabidea aurkeztu, azaltzen, eta nolako oztopoak eta uzkurutasunak dauden goi administrari zentralisten aldetik. Goiko horiek ez dute onartzen behetik gorako demokraziarik eta Frantzia herri bakarra baita Euskal Herria pentsaketa horretan sartu dena. Eta beste askok

jarraikiko gaituztelakoan Parisen, gure arazoak ikusten dituzten batzuek, ogibidea eta lan arrazoa ken geniezazkiekeela uste dute.

Lamassoure jaunak esan zigun Baionako hitzarmena Frantziako biltzarrek onartu zutenaz gain, Euskal Herri hegoaldearekin tratu eta akordio egingo zirela mugazgaindi, Paristik eta Madrildik igaro gabe. Batik bat, kulturen dagoneko egiten den gisan, azpiegitura arazoetan, baita ekonomia harremanetan, norabide berdinerara tiratzeko ere. Gure kongresuan zegoen aditu gazte batek ordea erautsi zigun ez zela elkarrekiko organismo erabakiorrik sortzeko ahalmenik izango Baionako hitzarmenaren bidez, kontsulta batzordeak baizik.

Horiek guztiek erran nahi dute, eskema eta egitasmo horretan dauden osagaien gauzatzeko, sail bakoitzak aurkitu beharko dituela kontratu bereziak departamentuarekin, eskualdearekin eta Parisko ministerioekin sinatzeko. Beraz, bada zeregina, baina lurralde eta instituzio gabe ez da lan erraza izanen. On daigula.

2.- Frantzian ere zoritxarrez demokrazia goitik behera jausten da eta Parisek nahi ez duena ezin da egin jende gehiengoak eskatu arren. Euskal Herriko alkateen % 63ak eta herritarren % 64ak Euskal Herri departamentua eskatu dute eta aurka zen Baionako eskuineko hautagaia erori. Ea sozialistek bearnesen baimena eskatu gabe, emango diguten Mediterrand-ek hitz eman departamentua? Lehen pauso batean Garapen Kontseiluari egitasmo horren lantzeko zuzena eman behar litzaioke. Hala biz.

Egia da departamentua ez dela egitura egokiena, baina ez dago besterik. Eskualdeak antolatu ziren garaian ez ziren ausartu frantses iraultzak sortu egitura horren desegitera, nahiz ez duen gehiago balio. Egia da, departamentua dela jauntxo eta kazikeen abialekua, gero Senatuan bukatzen dutelarik beren dirutxoak egiten. Baina oraindik hogeita hamar urtez iraungo du egitura horrek eta euskaldunei zerbitzu egin dezake, besterik ezean.

Urriaren 29an abertzale moderatuak elkartu ginen ipar Euskal Herriko sozialistekin ea departamentuaren asmoa eramango zuten aurrera. Frantxoa Maitiak esan zigun, «denbora behar da horretarako», eta guk ihardetsi, sozialistak hamar

urtez boterean zeudenean, hamar aldiz Mitterrandek hitz emana ematen ahal zuela. «Ez da aisa izanen ez baitugu dosierrik prestik auzapezen biltzarrean diputatuei erakusteko», hark gaineratu; eta nik bagenekiela bazegoela dossier ganoradun eta zehatza Renaud d'Elissagaray ekonomistak, zenbaki eta xehetasunekin, egina. Gero hark: «baina gure lagunak ere bildu behar ditugu». Eta guk erantzun genion, hauteskundera abertzaleen beharrezko botoen biltzeko izan bazen departamentua agindua, ez zuela balio. Jarraiki zuen beste oztopo bat aipatuz: guk eskatzen genuena beste bi departamentuk ere eska lezaketela.

Ez da oraindian Frantzian ikusten beste egituraketa baten aldeko gogorik. *Pays* edo *Herri* izatearen ezagupenak Euskal Herriari ez badio aginterik ekartzen, orain, beharbada hemendik hogeit urtera —departamentuaren kentzea aipatuko denean— horrelako izen batekin eta botere zenbaitekin administrazio egitura bat emango zaigu, nire bizian nekez ikusiko dudana.

Bitartean hitzik ere ez dago Euskal Herriak beharko lukeela estatutu berezia, kortsikarrek lortu dutena. Iparraldeko abertzaleen ustez bi aterabide omen daitezke. EMAk autonomia batetik landa independentzia eta sozialismoa aldarrikatuz. EAK konkretuki duela bost urte idatzi zuen Euskal Herriak beharrezkoa lukeen Estatutu berezia, eta zirriborro zelakoan beste abertzaleei eskatu eztabaidatzea.

Oraindik erantzunaren zain dago, elektoralismoa ere alderdixoen gaitza bilakatu delako; handik urtebete bai beste kontraposamena, eztabaidaezina, egin zuen ezker abertzaleko talde batek.

Garapen Kontseiluan lan ona egin bada abertzaleei esker, elkarrekin gizartea benetan aldatuko lukeen egitasmo baten ontzeko ez gara gai izan. Alta badakigu departamentu baten egitura zaharkitu batean ere estatutu batek bergobernarako ahalmenak ekar litzakeela.

- 3.- Ipar Euskal Herria, departamentudun ala departamentu barik, beti unitate txikia lez ikusia izango da. Arriskua dugu gure buruen gainetik Euro-eskualde bat sortuko dela, Akitania, EAE eta Nafarroarekin eta orduan Iparraldeko nortasuna itotzen joango dela. Horretarako nire ustez departamentua edo *herria*

edo nahi dena lortu ondoren egun batez, estatutu bat ere eskatu eta erdietsi beharko da.

Nire ustez aspaldian Garaikoetxeak aipatu Dieta behar genuke. Alegia, hiru euskal lurraldeek —beren nortasunak gordez— biltzar erabakior bat elkarrekin sor dezaten zeinetan arazo handienak, azpiegiturenak, lanarenak, ekonomiarenak, hizkuntzenak, erabakiko lirakeen.

Harremanen beharrezkotasun hori abertzale ez direnentzat ere argi da, baina jadanik Iparralde-Hegoalde ekonomia-
ren osagaitasuna gauzatzen da, eta zazpi euskal Merkataritza Ganbarek akuilatzen dituzte harreman horiek, halaber kultur-
ran euskarak oraindik ematen digun lokarriaren bidez harre-
man aski onak badira.

Bi sail horietan hobetu litezke harremanak, irakaskun-
tzan batik bat; gero azpiegituren sailean zerbait egin da, bai-
na azkenean egitura berezi baten faltan, Dietarik ezean, luza-
mendutan, oztopotan, indar galtzen dute harreman asmoek,
gure lurraldetatik kanpo (Iparraldean, departamentutik,
Akitaniatik eta Paristik ibili beharra) eta gure iritzi barik har-
tzen direlako erabaki asko, alegia nazioartekoak direlako.

Bestalde gure euskal nortasunak ez baditugu galdu nahi
ere, gure buruko mugek jarraitzen dute eta —nahiz eta txarra-
goa, abertzalea izan— luzaro bestea Hegoaldekoa espainola
dela edo Iparraldekoa frantsesa dela errango eta pentsatuko
da; gainera, frantses kultura eta espainol kultura ezberdinetan
moldatuak garenez, askotan ezin ulertuak daude, bizitzeko eta
pentsatzeko bi erdal ohitura eredu horiengatik. Harremanen
hobetzeko mentalitateen ezaguera hobetu behar genuke
Iparraldeko bat andaluz bat bezain herritarra izan dadin
Hegoaldeko batentzat, eta herritarrago Iparraldeko batentzat
gipuzkoarra paristarra baino.

Nolanahi ere euskaldun abertzaleak zeinek gorago alda-
rrikatzen dugularik independentzia, hitz horren inguruan
pentsaketa bat egin behar genuke, ezen Frantzia berak bere
independentziaren zatiak utzi dituelarik eta baratx-baratx,
halabeharrez, Europaren egitera goazelarik, halabeharrez, ber-
governua ez ote da garrantzitsuago, euskal muga bat, euskal
diru bat, euskal diplomazia bat eta euskal armada bat amestea
baino? ¶

Jakes Sarraillet

1.- Hautetsien Kontseiluak mamirik gabeko intzaur kuskua da, hala nola Auzapezen Biltzarra, ez baita ahalmen politikozko erabakigune bat. Horretan ibiltzen direnek, pentsatzen edo nahi luketena baizik ezin dute erran. Eta denak aho batez mintza balitez oraino, zerbaitetarako on liteke presione gisan, baina hori ez da kasik nehoiz gertatzen.

Garapen Kontseiluak bere konklusioetan egiten dituen proposamenak ene ustez hiru gisatara tratatuak izanen dira (hori erran dezakegu orain, jakin baitugu abenduaren 15eko CIATek Garapen Kontseiluaren plana ontzat eman duela, zerbait alorretan bederen).

Hiru gisatara, zeren gaur egun frantses estatuan, ahalmen politikoak hiru erakunderen artean banatuak direlaketz: guber-
nua, eskualdea eta departamentua. Bakoitzak bere ahalmen ere-
mu berezia badu eta ohargarria da egiazki, Euskal Herriaren-
dako euskaldunek landu eta egin proposamenak, gure herritik
kanpoko egitura arrotz batzuek behar dituztela bideratu!

Horrek argi eta garbi adierazten du ez direla proposa-
men guztiak gauzatuko, euskal herritarrek eta beren dirua edo
erabaki ahala kudeatzen dutenek, hainbat puntutan (adibi-
dez, premiazkotasunari buruz) ez dutelaketz ikusmolde bera.

2.- Dударik ez da euskal departamentuak jende anitz biltzen due-
la bere inguruan, bizi sozialaren arlo guztietakoak eta nekez
ikusten da nola estatua gor egoiten ahalko den luzaz horrela-
ko eskaera sozial azkar baten aitzinean. Horrek ez du erran
nahi baitezpada departamentu berri bat sortuko duela, baina
bai nolabait erantzun baten emaitera bortxatua izanen dela.
Lehengo gobernuarekin gertatu zen bezala, *pays delakoaren*
izendapenarekin.

Dena den departamentua ote da Ipar Euskal Herrian
sortu behar litzatekeen egitura egokiena? Nik horri erantzuten
dut, neurri handi batean, ez. Zeren departamentuak ofizialki
ezagutzen baldin badu Ipar Euskal Herria muga administrati-

bo berri batzuk ezarriz (eta oraino hori ere ikusi beharko da nola pikatua izango den), haatik konpetentzien aldetik oso urria da departamentuaren egitekoa: zerbitzu sozialak, bide batzuen kudeantza edo kultura mailan subentzioen banaketaz ez da biziki haratago joaiten. Nehondik ere ez du bere eskuetan Garapen Kontseiluaren proposamenak bidertzeko ahala.

Nik uste dut haratago joaitera entseiatu behar dugula eta behar dugula momentu hau hobeki baliatu, bereziki eskaera sozialari erantzuteko momentuan. Azken finean, jendea euskal departamentu baten alde agertzen bada inkestetan, erran nahi du egitura politiko aldaketa bat eskatzen duela, baina ez du nehindik ere erran nahi beste zerbaiten kontra denik.

Izan ere azken hilabete hauetan beste aukera bat dago departamentuaren itzalean: autonomia estatutu bat. Hori da ene arabera bide egokiago bat, alde batetik hemendik atera den ideia delako (menpekotasunarekin hautsi nahiz), hemen landua eta gogoetatua, hemengo beharrei erantzuteko eta bestetik, pentsatu izan den moduan, ahalmen politiko handiak litzuzkeen egitura baita, etorkizuneko erronkei buru egiteko gai litzatekeena (adibidez, bistan da, Garapen Kontseiluak egin proposamenen behar bezala bideratzeko).

3.- Dudarik ez, Ipar Euskal Herriak harremanak behar dituela ukan inguruko lurralde guztiekin: naturalak eta interesatuak Hegoaldeko biekin, bereziki proiektu amankomunak bultzatzeko batzen gaituzten eremuetan (asko bada). Bestalde, elkarrekiko lan horrek kontuan hartu beharko luke Euskal Herriaren nazio izaera honen ezagupena bultzatzeko. Interesatuak ere denbora berean, Hegoaldetik, laguntzak etor litezkeelako garapen ekonomikoaren bultzatzeko.

Gero ipar Euskal Herriak Akitaniarekin eduki behar litzuzkeen harremanak, interesatuak eta naturalak direla errango dut, guretako Ipar eta Ekialde Europako atea baita ekonomia mailan eta aspaldikoak eta azkarrak direlaketz harreman historiko eta kulturalak. ♣